

Səh. 2	Üstü "yevropeyski", altı "aziyatski" – Azər Musaoğlu	Səh. 5	Dil öyrənmək üçün verilən qurbanlar – Aytən Fətullayeva	Səh. 5	Pul tanrımız olub, bizlər də köləsi – Alina Fətullayeva	Səh. 6	"Koroğlu"nun əxlaqi-estetik əqidəsi – Elizbar Cavidzə
Səh. 3	Son zəngi çalınan mükəmməl insan – Esmira Ələkbərli	Səh. 4	MÜƏLLİMLƏR ÜÇÜN İMTAHANLARA QEYDİYYAT APRELİN 3-NƏ KİMİ DAVAM EDƏCƏK		Səh. 7	Niderland – pərdə arxasındakı gerçəklər – Afiq Muxtarov	

İCTİMAİ QƏZET ❀ yeniyoqazeti@gmail.com ❀ "येनो यो" სპეციალიზირებული გაზეთი ❀ HAQQIN SÖZÜ – SÖZÜN HAQQI

31 MART
2023-CÜ İL
№ 006 (177)

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur.

GÜRCÜSTAN DİN VƏ TÜRKİYƏ MİLLİ POLISI NÜMAYƏNDƏLƏRİNİN BİRGƏ KOMİSSİYASININ SƏKKİZİNCİ İCLASI KEÇİRİLİB

Türkiyə Cümhuriyyəti Daxili İşlər Nazirliyinin Qaçqınlar və Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə Departamentinin direktoru Mahmut Çorumlunun başçılıq etdiyi Milli Polisin nümayəndə heyəti Gürcüstanda səfərdə olub. Bu barədə Gürcüstan Daxili İşlər Nazirliyi məlumat yayıb.

Məlumatla əsasən, nümayəndə heyətinin üzvlərini Daxili İşlər Nazirliyinin Mərkəzi Kriminal Polis Departamentinin direktoru Teymuraz Kupatadze qəbul edib.

Səfər çərçivəsində Türkiyə nümayəndə heyətinin üzvləri Gürcüstan Daxili İşlər Nazirliyində (DİN) bir sıra görüşlər keçiriblər.

Bildirilib ki, görüş çərçivəsində Gürcüstan Daxili İşlər Nazirliyi və Türkiyə Cümhuriyyəti Milli Polisi nümayəndələrinin birgə komissiyasının səkkizinci iclası keçirilib.

Daxili İşlər Nazirliyində keçirilən müşavirədə Mərkəzi Kriminal Polis Departamentinin, Patrul Polisi Departamentinin, Beynəlxalq Əlaqələr Departamentinin və Sərhəd Polisinin rəisləri, həmçinin Gürcüstan Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin Terrorla Mübarizə Mərkəzinin rəisi vəzifəsini icra edən rəsmilər iştirak ediblər.

Tədbirdə hər iki ölkənin hüquq-mühafizə orqanları arasındakı mövcud əməkdaşlığın perspektivləri diqqət mərkəzində olub. Eyni zamanda, narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi, terrorizm və mütəşəkkil cinayətkarlığın digər növlərinə qarşı birgə mübarizə məsələlərinə xüsusi diqqət yetirilib.

Sonda yekun protokol imzalanıb.

Qeyd edək ki, Gürcüstanla Türkiyə arasında təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq haqqında "Birgə Komissiya" 1994-cü il sazişinin 19-cu maddəsi əsasında yaradılıb və hər il növbə ilə Gürcüstanda və ya Türkiyədə görüş baş tutur.

İRAKLİ QARİBAŞVİLİ ABŞ DÖVLƏT DEPARTAMENTİNİN HESABATININ GÜRCÜSTAN HÖKUMƏTİ ÜÇÜN MARAQLI OLMADIĞINI DEYİB

Gürcüstan Baş naziri İrakli Qaribaşvili ABŞ Dövlət Departamentinin növbəti hesabatının böyük hissəsinin yalan informasiyalara əsaslandığını və hökumət üçün maraqlı olmadığını bəyan edib.

Baş nazir qısa şəkildə hesabatın əsas hissələri ilə tanış olduğunu, sənədin bəzi "elitar QHT-lər"-in təqdim etdiyi əsasən qeyri-obyektiv, qərəzli, subyektiv və ədalətsiz rəylərə əsaslandığını bildirib.

Baş nazir qeyd edib ki, hesabatda sadalananlar həqiqəti əks etdirmir və buna görə də hesabat hökumət üçün maraqlı deyil.

"ABŞ Dövlət Departamentinin öncəki hakimiyyətlə bağlı tənqidi hesabatını xatırlamıram. Həmin hakimiyyət dövründə sistemli korrupsiya, işgəncə, zorlama, qətl, biznesin ələ keçirilməsi halları olub, KİV azadlığı isə olmayıb. Gürcüstanda yüzrlər QHT fəaliyyət göstərir, qeyri-dəqiq informasiya yayırlar. Ancaq buna baxmayaraq, bu gün QHT-lər, KİV-lər tam azad şəkildə fəaliyyət göstərir. Bu, demokratiyanın bir hissəsidir. Biz onların qarşısında bu həqiqəti ortaya qoyuruq", - deyər İ.Qaribaşvili bildirib.

Qeyd edək ki, martın 20-si ABŞ Dövlət Departamentinin 198 ölkədə insan hüquqları ilə bağlı hesabatı yayılıb. Hesabatda Gürcüstanla 57 səhifə həsr olunub. Hesabatda iddia olunub ki, hökumət insan hüquqlarının pozulması hallarına qarşı tədbirlər görsə də, ölkədə cəzasızlıq problem olaraq qalır. Sənəddə həbsdə olan Gürcüstanın sabiq Prezidenti Mixeil Saakaşvilinin durumuna da diqqət çəkilib.

BAŞ NAZİR: BƏZİ QÜVVƏLƏR GÜRCÜSTANI MÜHARİBƏYƏ CƏLB ETMƏK İSTƏYİR

Bu gün dünyada çox ciddi təhdidlər və müharibəyə çağırışlar var. Çoxları, hətta avropalı həmkarlarımız dünyada baş verən proseslərdən ciddi narahatlıq keçirirlər.

Bu sözləri Gürcüstanın Baş naziri İrakli Qaribaşvili parlamentdəki çıxışı zamanı söyləyib.

Onun sözlərinə görə, bəzi qüvvələr Gürcüstanı müharibəyə cəlb etmək istəyir. Lakin bu düzgün addım deyil. İlk növbədə nəzərə alınmalıdır ki, Gürcüstan nə NATO-nun, nə də Avropa İttifaqının üzvü deyil.

Bəzi avropalı deputatları ciddi tənqid edən İ.Qaribaşvili deyib: "Aİ-nin üzvü olan dövlətlər öz xüsusi təhlükəsizliyini, milli maraqlarını diqqətlə qoruyurlar. Onlardan soruşanda ki, niyə siz Rusiya ilə birbaşa eskalasiyaya getmirsiz? Onlar çox sadə cavab verirlər. Bizim Rusiya ilə birbaşa eskalasiyamız üçüncü dün-

ya müharibəsinin başlanmasına səbəb olacaq. Gürcüstanda da vəziyyət eynidir. Gürcüstanın müharibəyə cəlb olunması üçüncü dünya müharibəsinə səbəb ola bilər və ölkəmiz bu müharibəyə tab gətirə bilməz.

Bizim çıxış yolumuz böyük çağırışlara qarşı möhkəm birliyimizdə və ölkə daxilində, eləcə də regionda sülh və sabitlik üçün çalışmağımızdadır".

ÜSTÜ “YEVROPEYSKI”, ALTI “AZIATSKI”

Azər MUSAOĞLU

azermusaoghlu@gmail.com

Dahi Üzeyir Hacıbəyli “Biz ilə avropalıların təfəvütü” felyetonunda yazır: “Yevropalılar ağappaq və tərtəmiz bir libas kimidirlər. Biz də kirdən rəngi məlum olmayan mündəris bir paltar kimiyik”. Mündəris, yəni sürtülüb üzülmüş, köhnəlib əldən düşmüş. Allah idimimizi vursun! Bizim bu idimimiz düzələn zədə oxşamır...

Nolsun ki, mindiyimiz avtomobillər, danışdığımız telefonlar, işlədiyimiz məişət əşyaları “yevropeyski”dir; nolsun ki, “yevropeyski” evlərimiz, yollarımız, işiq dirəklərimiz, o işiq dirəklərindən hörümçək toru kimi sallanan, cin düyünü düşmüş kabellərimiz, binalarımızın “yevropeyski” – üstü bəzək, altı təzək fasadlarını borularının dəlib-deşdiyi qızdırıcılarımız, hara gəldi quraşdırılan sayğaclarımız var; nolsun ki, o “yevropeyski” yollarımızın kənarlarına “yevropeyski” zibil qutuları düzülüb; nolsun ki, parklarımız, parklarımızdakı skamyalarımız, uşaqlar üçün attraksionlarımız, parklarımıza əkilən dekorativ kol və ağaclarımız “yevropeyski”dir... Nolsun?!

Fəqət özümüz ki “yevropeyski” deyilik. İdimimizdən “aziatski” cin hürkür... Mindiyimiz “yevropeyski” avtomobilləri hələ də at, eşşək, dəvə kimi sürürük; “yevropeyski” telefonlarla daş dövrünün homo sapiensi kimi anqıra-anqıra danışırıq; işlədiyimiz “yevropeyski” məişət əşyalarının dilini hələ də öyrənməmişik; “yevropeyski” evlərimizdə bir avropalının tapdığı rahatlığı hələ də tapa bilməmişik, qonşunun pəncərəsini, hasarını öz həyat fəlsəfəmişə çevirərək, oturub-durub qonşunu (başqalarını) fikirləşirik, çıxış yolu – nəticəmiş isə “yevropeyski” evlərimizi “aziatski” Çin səddi ilə hasarlaşdırmaq olur. Biz “yevropeyski” unitazın üstünə oturmaq əvəzinə üstünə çıxırıq, “aziatski” domuşuruq. Uşaqlar üçün düzəldilmiş attraksionlara eşşək boyda kişilər dırmaşaraq, ağnayaq sındırırlar. Qadınlardan danışmağa dəyməz, çünki qadınlar üçün bu “yevropeyski” şəhərlərdə, kəndlərdə ümumiyyətlə heç nə yoxdur. Kafelərdən tutmuş restoranlara, parklardan tutmuş trenajorlara, istirahət yerlərinə qədər hamısı “aziatski” kişilər üçündür. Hələ də parklarımızın “yevropeyski” dekorativ kolunu-kosunu “aziatski” inəklərimiz otlayır... Allah idimimizi vursun!

Bayram da yaxşıdır, adət-ənənə də, asfalt yollar da, gecəni gündüz kimi işıqlandıran işiq dirəkləri də, hər beş addımdan bir qoyulmuş zibil yeşikləri də... Başa düşürəm, bazar iqtisadiyyatı dövrüdür, bazar da yaxşıdır, pul qazanmaq da, pul xərcləmək də, amma daha bu cür yox.

Hər şeyimiz “yevropeyski” olsa da bazarlarımız heç vaxt “yevropeyski” olmayacaq, ola bilməyəcək. Axı Avropanın harasında görünüb ki, şəhərin mərkəzində yenidən yaşllaşdırılıb, skamyalar düzülüb, işıqlar quraşdırılıb əhalinin istirahəti üçün nəzərdə tutulmuş parkda meyvə-tərəvəz, toyuq-cücə, qoz-fındıq, balıq və sairə satıla? Yenidən əkilmiş ağacların, kolların üstündə bazar ancaq bizim bu şəhərlərdə görürsünüz. Hələ bu bazarın bayramlarda dağ boyda yığılan tullantılarını demirəm. Zibil yeşiklərinin üfunətindən adam keflənir. Havalar qızanda üfunət iyi şəhəri bürüyür, adamın mədəsi ağzından çıxır az qala. Bazarın da bazar yeri var. Şəhərin mərkəzində alverçilərin, bir də maşınların əlindən tərpnəmək, istirahət etmək, uşağı gəzdirmək mümkün deyil... Allah idimimizi vursun!

Nəyi istəyirsən “yevropeyski”sindən ala bilərsən, “yevropeyski” yeməklər yeyib, “yevropeyski” geyinə də bilərsən, amma çifayda, görünən tərəfinin fasadı bəzədilən binalarımız kimi üstü bəzək, altı təzək olacaqsan, yəni üstü “yevropeyski”, altı “aziatski”, “yevropeyski” düşünməyə qədər elə həmin idimsizsən ki, idimsiz... Allah idimini vursun!

Üzeyir bəy həmin felyetonunda bunu da yazır: “...Yevropalılar səy edirlər ki, quş kimi havada uça bilsinlər. Amma biz bədbəxtlər hələ indi çalışırıq ki, adam kimi dünyada yaşaya bilək...”

Və felyetonu bir bənd şeirlə tamamlayır, bu şeirin sonundakı sualın cavabı haqqında düşünsək, bəlkə “yevropeyski” ola bilərik. O da, düşünsək, düşünə bilsək, əlbəttə:

“Onlar əvvəl adam imişlər ki,
indi də quş olmaq istəyirlər,
Bəs biz əvvəl nə imişik ki,
indi adam olmaq istəyirik?”

P.S.

Üzeyir bəyin “Təmizlik” adlı felyetonu da var. Üzərindən illər keçsə də aktualdır. Zəhmət çəkin, özünüz tapın, oxuyun.

Avtomobil də minsək, balonlarla seyrə də çıxsaq, dəyişmədik ki, dəyişmədik... Allah idimimizi düzəltsin!

PREZİDENT VƏ BAŞ NAZİR AZƏRBAYCANLILARI NOVRUZ BAYRAMI MÜNASİBƏTİLƏ TƏBRİK EDİB

Gürcüstan Prezidenti Salome Zurabişvili ölkədəki Azərbaycan icmasını Novruz bayramı münasibətilə təbrik edib. Bu barədə Prezident öz feysbuk səhifəsində paylaşım edib.

O, yazıb: “*Bu gün Novruz bayramını qeyd edən bütün vətəndaşları təbrik edirəm. Bu gün yazın gəlişini qeyd edən Azərbaycan icmasından soydaşlarımızı və bütün qonaqlarımızı təbrik edirəm.*

Mən, eyni zamanda, qonşu ölkələrin, Türkiyədə və ya Qazaxıstanda, Türkmənıstanda və bütün dünyada yaşayan vətəndaşları yeni il bayramı və yeni məhsul münasibətilə təbrik edirəm. İstərdim ki, bu gün yeni başlanğıc, yeni həyat mənbəyi, yenilənmiş enerji və rahat münasibətlər gətirən gün olsun”.

Ölkə azərbaycanlılarını Novruz bayramı münasibətilə Baş nazir İrakli Qaribaşvili də təbrik edib.

İrakli Qaribaşvili martın 21-i Martneulidə keçirilən Novruz bayramı şənliyinə qatılıb.

“Əziz etnik azərbaycanlı həmvətən-

lərimizi, qardaşlarımızı, qardaş Azərbaycan və Türkiyəni, dünyanın hər yerində Novruz bayramını qeyd edənləri təbrik edirəm. Bu gün münasibətilə vətəndaşlarımıza əmin-amanlıq, firavanlıq, ruzi-bərəkət, xalqımıza daha çox sevinc, sabitlik və firavanlıq arzulayıram. Mən azərbaycanlı həmvətənlərimizə, zəhmətkeş və ziyalı insanlara böyük hörmət və məhəbbətimi ifadə etmək istəyirəm və bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, bu gün sülh, firavanlıq, sevinc günüdür. Xalqımızın bu gün birliyə və bərabərliyə ehtiyacı var”, - deyərək Baş nazir öz təbrikində bildirib.

PREZİDENT: GÜRCÜ XALQI Aİ-DƏN İKİNCİ RƏDD CAVABINI QƏBUL EDƏ BİLMƏYƏCƏK

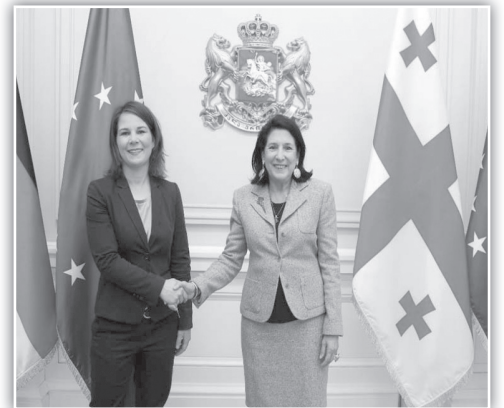
Tbilisidə səfərdə olan Almanyanın xarici işlər naziri Annalena Berбок Gürcüstan Prezidenti Salome Zurabişvili ilə görüşüb.

Orbeliani sarayında baş tutan görüş zamanı tərəflər Gürcüstanın avrointeqrasiyasına dair müzakirələr aparıblar. Söhbət zamanı Prezident Salome Zurabişvili bildirib ki, gürcü xalqı Aİ-nin namizəd statusu ilə bağlı ikinci dəfə rədd cavab verməsini qəbul edə bilməyəcək və özünü tərkdilmiş hiss edəcək.

Zurabişvili Gürcüstanın avrointeqrasiya istəklərinin dəstəklənməsində Almanyanın rolunu vurğulayıb.

Berбок isə əvəzində Gürcüstanı və gürcü xalqını Aİ-də görmək istədiyini qeyd edərək Gürcüstanın avropayönümlü kursundan yayındırılması cəhdlərini gördüklərini deyib. O, Gürcüstanın daxildən və xaricdən təzyiqa məruz qaldığını bildirib.

Avropa kursunun Gürcüstan əhal-

isinin böyük əksəriyyəti tərəfindən dəstəkləndiyini vurğulayan XİN başçısı Aİ bayraqları ilə Tbilisidə keçirilən aksiyaların ölkədə plüralizmin və qanunun aliliyinin qorunması məqsədilə olduğunu qeyd edib.

Berбок Almanyanın Gürcüstanın Avropa perspektivinə tam dəstəyini ifadə edib.

NATO GÜRCÜSTAN ÜÇÜN XÜSUSİ YARDIM PAKETİ HAZIRLAYIB

Böyük Britaniya və Rumıniyanın Gürcüstandakı səfirləri bu il Tbilisidə həm də NATO-nun əlaqələndiriciləri kimi fəaliyyət göstərəcəklər. Bu barədə Böyük Britaniyanın xarici işlər naziri Ceyms Kleverli məlumat verib. Onun sözlərinə görə, NATO Gürcüstan üçün xüsusi yardım paketi hazırlayıb. Xüsusi paket çərçivəsində tərəflər arasındakı əmək-

daşlıq sırf hərbi sahədən kənara çıxaraq kibertəhlükəsizlik və “dezinformasiya ilə mübarizə” sahəsini də əhatə edəcək.

Bildirilib ki, Gürcüstanda demokratiya möhkəmlənir, lakin ölkədə media azadlığının, vətəndaş cəmiyyəti ilə əlaqələrin gücləndirilməsi və məhkəmə sisteminin müstəqilliyinə nail olması istiqamətində fəaliyyətin artırılması zəruridir.

SON ZƏNGİ ÇALINAN MÜKƏMMƏL İNSAN

Mən Qaçğan məktəbində işlədiyim iki il müddətində müşahidəli və diqqətli bir müəllim kimi "eşitdiklərim, gördüklərim" çərçivəsindən Qaçğan məktəblərindən 4 müəllim seçdim. Özüm üçün analiz etdim. Çox maraqlı idi ki, bu dörd müəllim doğrudan da böyük bir kvadratin dör tərəfi idilər. Hərəsi özündə bir baxış bucağı, bir yaddaş yaratmışdı. Bu dörd müəllimdən üçündən yazdım, dördüncü haqqında yazmamışdan ipucu verim.

İlk olaraq unikal adam adlandırdığım Söyün (Hüseyn) müəllimdən başladım. Hansı ki, bütün tanıyanlar onu özü üçün yaşayan bir insan qəbul etmişdilər, maraqlı, fərqli, özünəməxsus həyat tərzinin əsl səbəbini və nəticəsini anlayanda, hətta bəzi müəllimlər belə Söyün müəllimi sanki indi kəşf etdim dedilər.

İkinci Marks müəllim idi, qeyri-adi təşkilatçılıq qabiliyyəti, Barama zavodunu məktəbə çevirə biləcək gücü, hamının rusca danışdığı vaxtda gürcü dilində açdığı məmur qapıları, eyni zamanda kinsiz və özünə görə çox qüdrətli bir insan.

Üçüncüsü Qaçğan və ətraf kəndlərin, demək olar ki, riyazi profildən səksən faiz ziyalıların ali məktəbə hazırlığında əməyi olan Sahabbin müəllim idi. Hansı ki, şagirdlərə qarşı olduqca tələbkarlıqdan başqa, yumşaq ifadə edə bilsən, qəddar olan – oxumayan şagirdlərə ciddi cəza verən, buna baxmayaraq, valideynlərin belə qarşı çıxmıdığı, eyni zamanda fərqli məktəb direktoru olmasını və onun romantik dünyasını açdı bildim.

Bu üçbucaqdan sonra növbə çatdı tamam fərqli bir insana. Onun haqqında yazmaq üçün aylardır risk edə bilmirəm. Heç vaxt aciz qalmayan qələmim olduğu kimi təəssüf etməkdən qorxur. Doğrudan da bu elə bir şəxsiyyət ki – mükəmməl müəllim, mükəmməl valideyn və əsl insan.

Gəlin bir az əvvələ gedək – mükəmməlliyə gətirən yolun başlanğıcına. Mən mütləq inanıram ki, insanın çəkəcəkləri onu ya kamil edir, ya... yazdığım yol kamilliyə gətirdi.

Sovet hökuməti təzə qurulmuşdu. Hər yerdə qolçomoq, qaçaq, bəy-rəyyət davaları... qeyri-rəsmi olsa da dövlətin "otryadı" bunun qarşısını almağa çalışırdı. Dursun Bağırov da banditizmə qarşı mübarizə şübhəsində rəhbər idi. Təkəli kəndində böyük hörmət, izzət sahibi idi. O, Qaçğandan evlənmişdi, bir oğlu və bir qızı hələ çox körpə idilər. Halal el adamı olan gənc partiyaçı Dursun işinə düzgün yanaşsa da, təbii ki, otuz yeddi illik qara yelinin tərpətdiyi ocaqlardan oldu. Həmin o qara maşın, o qara maskalılar və o gecə qaranlığı... Günlərlə xəbər gəlmədi, güya banditlərə-qaçaqlara gizli silah veribmiş. Beləcə, düşmən ailəsi kimi gecənin birində gənc qadını iki uşaqla həmin o qara vaqonlarda qara yollar apardı... Səs kəndə yayıldı.

Xeyli vaxt keçdi. Nə Dursundan, nə də ailəsindən xəbər çıxmıdı. Qara maşının apardığı "seçilmişlər" in aqibəti bəlli idi. Gənc qadının qaçağanlı ailəsi durub dincəlmədi, zamana uyğun mümkün variantlardan istifadə etdi; bütün varlığıyla çalışaraq "yol" aradı və bacısının Qazaxıstan çöllərinə sürgün ünvanını tapdı. İki körpə balayla olmanın zülmü yolculuq keçirən gənc qadın üzvlərdən biri idi. Körpə qızı sağ deyildi, amma qucağındakı oğluya

birlikdə tapdı bacısını qardaş. Əsl qardaş fə-dakarlığıyla, daşdan keçən sənədlə bacısını oğluya Qaçğana qaytara bildi. Təklidəki ev müsadirə olunmuşdu, ailə sürgündə idi. Bacı oğluya Qaçğanda – ata evində yadigar balasıyla yaşadı. O yaşamaq idimi? Alınlarında xalq düşməni damğası, itirilmiş ocaq və bala, ər dağı. O, belə yaşadı, belə qocaldı – qəlbi nisgilli, ürəyi dağlı. Üzü güldü, ürək gülmədi. Böyüyən balasıyla qocaldı – yaşından irəli, yaralı qocaldı.

1956-nın bəraəti gəldi. Əmlakı özünə qaytarılmaqla, günahsız olduğunu sübut edən kağız parçası... Nə dəyişə bilirdi ki? Kağızını əlinə alanda əsdi, titrədi, göz yaş kağızı islatdı. Kağızı didik-didik elədi: qaytar xoşbəxt ailəmi, qaytar gəncliyimi, qaytar qucağımda iki gün meyidini saxladığım balamı, qaytar atalar yanında boynubükük böyüyən balamın uşaqlığını... O boynubükük, əzizlənsə belə əzizlənməyən, sevilənsə də içi qırıq, güləndə belə daxili gülməyən o gənc bilirsiniz kim idi? Qaçğan 2 saylı məktəbin tarix müəllimi, son gününə qədər məktəbin tədris işləri müdiri, fə-dakar insan Mirzə müəllim idi.

Onun haqqında o qədər yaxşı söz eşitmişəm, qorxuram yazmağa – o yüksəkliyi olduğu kimi təəssüf etməyə bilmərəm deyər. Olduqca diqqətli ata, həyat yoldaşı və qohum imiş. Hətta qonşular üçün, kənd adamlarının problemlərinə belə olduqca diqqətli idi.

Tanımadığım bir qadın tamam təsadüf nəticəsində maraqlı bir əhvalat danışdı. Qadın danışdı ki, məktəbli qızını Tiflisə əməliyyata aparmışdım. Uşaq əməliyyatda olarkən həyətdə həyəcədən titrədiyim bir zamanda Mirzə müəllimi başımın üstə görəndə sanki üstümdən dağ götürüldü. Kənddən şəhərə bizə mənəvi dayaq olmaq üçün gəlmişdi, oldu da. Desəm ki, sanki o da bizim qədər həyəcan, narahatçılıq keçirirdi, səhv etməzəm.

Respublikanın Əməkdar təbliğatçısı (rayonda yeganə) adlanan Mirzə müəllimin müəllimliyindən danışım. Deyilənə görə, o dərsi elə izah etmiş ki, heç evdə oxumağa ehtiyac olmasın; səlis, ahənglə, sanki adam özünü o tarixi hadisənin içində hiss edirmiş. Çalışardı kimsənin xətrinə dəyməsin, incitməsin. İşinə o qədər məsuliyyətli adam imiş ki, hamı da bilirdi bu xüsusiyyətini, şagird dərslərinə hazır gələrdi, müəllim işinə. Hər gün gündəlikləri yoxlayardı. Qapıların arxasından sakitcə dərsləri dinləyərmiş. Müəllimin səhvini kərimişcə çağırır özünə deyərmiş.

Bir müəllim danışır ki, təzə işə düzəlmişdim, mənə uşaq kimi proqram, gündəlik yazmağı başa saldı. Bir gün də otağına çağırır bir neçə metodiki səhvlərimi elə anlatdı, pərt olduğumu görüb "a qızım, hamımız elə bu yolu keçib gəldik, zamanla öyrənəcəksən, öyrənmək pis deyil, öyrənmək istəməmək pisdirdir" demişdi. O vaxtdan illər keçib, hələ də dərs keçəndə metodiki səhv etməməyə çalışıram, elə bilirəm ki, Mirzə müəllim qapının arxasında qulaq asır...

Oğlu, qızı, yoldaşı da məktəbdə işləyirlərmiş, amma sanki onları tanıyırdı. Qanun hamı üçün idi. Proqramı da, yoxlamaları da, gündəliyi də ilk onlardan tələb edərdi. Evdə ailəsinə, uşağına o qədər diqqətli adam məktəbdə sanki onları görmürmüş. Qızı Gülbəniz müəllim deyir ki, elə gün olmazdı atam bir neçə

dəfə zəng edib əhvallaşmaya, halbuki uşaqlar da, mən də məktəbdə gözünün önündəydik; evə qayıdan kimi narahat qalırdı uşaqlardan. Bəli, bu qədər məsuliyyətli, qayğıkeş ata, həyat yoldaşı, baba, oğul...

Maraqlı tərəfi o imiş ki, zəngi həmişə özü vurardı. Kimsəyə zəngi vur deməzdi, sanki yalnız özü zamanı düzgün bölərdi. Heç vaxt da zəng bir dəqiqə belə fərq eləməzdi. Məktəbin ikinövbəli zamanları varmış, Mirzə müəllim uzaq olmayan evinə tənəffüsdə elə gedib nahar edib gələrdi ki – ayaqüstü, çünki Mirzə müəllimin məsuliyyəti yeməkdən, qonaqlıqdan, xeyirdən-şərdən öndə idi. O, heç vaxt dərstdən qalmazdı, şagirdləri özündən nəzarətsiz buraxmazdı.

Olduqca səliqəli adam imiş. Bağ-bağçada özü şəxsən səliqə yaradardı. Ərtəfdə dirlik nübarı onun bağında olardı. Bağda işləyərkən elə hər yoldan keçənə gəl qonaq ol deyərdi. Bir gün ferma işçiləri yolu keçərkən, biri dedi ki, a Mirzə müəllim, elə hey deyirsiniz gəlin qonaq olun, amma israr eləmirsiniz. Gəlsəniz üzdlüyümüzə salaq. İşdən çıxmış, acıq, pendirdən, çörəkdən verəsiniz. Mirzə müəllim onları evə gətirib, dolma varmış, amma qənaətlənməyib, iki hinduşka kəşib, yaxşı qonaqlıq verib yola salmışdı. O səliqə tək bağçasında, evində deyildi, müəllimlər otağında bir güzgü var, Mirzə müəllim hər dərsə gedəndə mütləq o güzgünün qarşısına keçər, üst-başına diqqət yetirib sonra sinfə gedərdi. Deyərmiş ki, hamınız özünü də diqqətli olun. Bəlkə düyməni səhv düymələyibiz, şagird onu sizə deməyəcək, amma görkəminiz görkəmsiz olar. Necə də alqışlanmalı bir fikir.

Mirzə müəllim istedadlı şagirdlərə kəndə qayıtmayın deyərmiş. Kənd yeri firlanmaq, şəhər firlanaraq irəli getmək üçündür deyərmiş. Özünü dəfələrlə Gəncəyə elmi iş üçün dəvət etsələr də, onun üçün həyatını fəda edən anasını qoyub getməyib. Özündə itirdiyi, daha doğrusu, bilərəkdən qəbul etmədiyi o "firlanaraq irəli getmək" şansını bütün gənclərə tövsiyə edərdi.

Onun şagirdlərindən biri məzun olub kəndə qayıtmışdı. Yolda təsadüfən rastlaşırlar, deyib ki, Mirzə müəllim diplom aldım gəldim. İndi kolleqa kimi işləyirik. Müəllimi şagirdinə necə nəsihət keçdisə, geri qaytarırdı. O məzun indi tarix elmləri doktorudur – Mahal Məmmədov.

Mən bir nəfər də olsun adam tanımadım ki, Mirzə müəllim haqqında narazı danışsın. Yəni bu adamın heçmi səhvi yox idi? Yəqin müsibəti elə səviyyədə imiş ki, mənfəti itirmiş.

Gəncə Pedaqoji İnstitutundan gələndən, demək olar ki, son günə qədər "zauç" oldu – məsuliyyətli, dəqiq, peşəkar.

1994-cü ilin 16 oktyabr günü hamı kimi dərsə gəldi, gündəlikləri yoxladı, zəngi vurdu, müəllimləri dərsə yola saldı. Hamı dərstdə idi, dəhliz sükutuyla onu öz otağına apardı. Birdən hava çatmadı sanki, birdən dünya qaralmağa başladı, hiss etdi ki, hər şey dəyişir... Bax, mən əminəm, o həmin an doğmalarını düşündü; o anda yəqin ki, qızı Gülbəniz müəllimi düşündü. Axı atalar həmişə qızlarından narahat olurlar, bilir ki, "harada olsa qız çəkəcək şirin-şirin adını"... Müəllimlərdən kimsə səsə otağa daxil oldu. Vəziyyəti bilib müəllimlər otağına qaçdı, tənətdi. Zəngə 15 dəqiqə qalırdı, tez zəngi vurdu. Hələ məktəbin tarixində 15 dəqiqə

tez zəng vurulmamışdı. Müəllimlər saatlarına baxıb dəhlizə çıxdılar. Ola bilməzdi ki, Mirzə müəllim zəngi belə tez vura. Müəllimlər təəcübə "xeyir olsun" deyər müəllimlər otağına tərəf getdilər. Həmin gün, həmin saat Gülbəniz müəllim də dərstdə idi. Bu gün atasından yaşca böyük olan, məktəbin savadlı, hörmətli, məsuliyyətli müəllimi Gülbəniz müəllim onda gənc ana idi. Atasının hər gün zəng etdiyi, qayğısına qaldığı, yaxşı müəllim olması üçün hər addımına nəzarət etdiyi qızı... Gülbəniz müəllimin sanki ayaqları tutulmuşdu, istəmə belə tərpənə bilmədi, sanki nitqi də tutulmuşdu. Sükutu uşaqlar pozdu, ay müəllim, aşağıda nəyə olub, hamı qaçırsız elə bil dedilər... Güclə durub sinfdən çıxdı. Pilləkləri ağır-ağır endi, ayaqları getmirdi, qorxurdu, qorxurdu vurulan zəngin sədası atasını tutar deyər. Artıq üzündə baxışlar hiss edirdi, ona elə gəlirdi, hamı ona baxır. Baxışını döşəmədən çəkmədən irəlilədi. Şagirdlər, müəllimlər kənara çəkildi, yol verdilər... Kiminsə səsi gəldi: "uşaqlar, hamınız gedin evə, dərs keçilməyəcək". Bütün bunlar ürəyinə daman qorxunun həqiqəti idi. Dünyaya başına firlanarkən anası Safurə müəllimin onun qolundan bərk sıxıb "özünü ələ al, təmkinli olmaq lazımdır" deməsi isə gənc qadını bir anda yaşlatdı, böyütdü.

Məktəb bir-birinə dəymişdi, uşaqları evə yola saldı, həkim gəlsə belə gec idi...

Bəli, Qaçğan 2 saylı məktəbdə ilk dəfə olaraq zəng vaxtından tez vuruldu. Bu, Mirzə müəllimin zəngi idi. İllərin uşaqlığına çəkdiyi qara xəttin təzahürü idi ürəyinin naləsi. Hələ indən belə yaşayacağı, balalarından, nəvələrindən alacağı zövqü yarımçıq kəsdə o vaxtsız çalınan zəng. Vaxtsız, yarımçıq zəng özüylə mükəmməl, əvəzolunmaz insanı apardı...

Mirzə müəllimin cənazəsi təntənəli surətdə məktəbin həyətinə gətirildi. Çox böyük izdiham vardı. Müəllimlər, valideynlər, hətta şagirdlərdən də nitq söylədilər. Əklillər, şagirdlərin gül dəstələri içində uzun bir zəng çalındı, bu, Mirzə müəllimin son zəngi idi.

30 illik bir zaman qatırı hələ də o mükəmməl insanı unudturmadı. Xoş sözlər, ibrətli xatirələr qaldı. Bilirsinizmi, niyə son anda qızını düşündü yazdım? Mən hər dəfə kimsə Mirzə müəllimdən danışanda Gülbəniz müəllimin gözlərinə baxıram. Həmin an o dəyişir, dolur. Mənə elə gəlir o yarımçıq zəng çalınan günü xatırlayırsınız, amma özünü tox tutmağa çalışır, axı bu gün o atasından yaşca böyükdür. Hər il eyni günü Gülbəniz müəllim məktəbə atasının həyətinə dərdiyi çiçəklərlə gəlir. Dərstdən sonra ziyarətinə gedir, təkcə, özü elə istəyir.

"Oğul mənim ocağımda yandıranda odumu,

Harda olsa qız çəkəcək şirin-şirin adını"...

Bəli, bu da mənim sirli dördüncü müəllimim – Qaçğan məktəblərinin dörd müəlliminin həyatına mənim baxışım: mən Söyün müəllimdə insan kimi yaşamaq, Marks müəllimdə təşkilatçılıq qabiliyyəti, Sahabbin müəllimdə peşə marağı, Mirzə müəllimdə mükəmməllik gördüm.

Esmira ƏLƏKBƏRLİ

Marneuli rayonu Qaçğan 2 saylı ictimai məktəbin kimya-biologiya müəllimi

MÜƏLLİMLƏR ÜÇÜN İMTAHANLARA QEYDİYYAT APRELİN 3-NƏ KİMİ DAVAM EDƏCƏK

Müəllimlərin fənn və xüsusi baş müəllim statusu üçün imtahan qeydiyyatı 20 mart saat 10:00-dan başlayıb 3 aprel saat 18:00-a qədər davam edəcək.

Qeydiyyat Qiymətləndirmə və İmtahanlar üzrə Milli Mərkəzin veb-səhifəsində (online.naec.ge) yalnız elektron qaydada aparılır.

İmtahanlar aşağıdakı fənlər üzrə keçiriləcək:

- Gürcü dili və ədəbiyyatı (başlanğıc pillə);
- Riyaziyyat (başlanğıc pillə);
- Təbiətşünaslıq (başlanğıc pillə);
- Gürcü dili və ədəbiyyatı, riyaziyyat və təbiətşünaslıq (I-V siniflər);
- Gürcü dili və ədəbiyyatı (baza və ya orta pillə);
- Qeyri-gürcüdüillə məktəblər və sektorlar üçün gürcü dili (bağlanğıc, baza və ya orta pillə);
- Riyaziyyat (baza və ya orta pillə);
- İctimai elmlər (baza və ya orta pillə): tarix, coğrafiya, vətəndaş təhsili;
- Təbiətşünaslıq elmləri (baza və ya orta pillə): fizika, kimya, biologiya;
- Xarici dillər (başlanğıc, baza və ya orta pillə): ingilis, alman, fransız və rus dili;
- Estetik fənlər: təsviri və tətbiqi incəsənət, musiqi, idman;
- İnformasiya və Kommunikasiya Texnologiyaları / kompüter texnologiyaları;
- Azərbaycan dili və erməni dili üzrə imtahan.

İstənilən şəxs yalnız bir fənn, həmçinin, istəyə uyğun olaraq, xüsusi baş müəllim imtahanını seçmək hüququ var.

Təcrübəçi müəllimlərin diqqətinə: 2023-cü ildə Qiymətləndirmə və İmtahanlar üzrə Milli Mərkəz tərəfindən təşkil edilmiş imtahana yalnız Azərbaycan və erməni dili üzrə təcrübəçi müəllim statusu olan pedaqoqların, eləcə də xüsusi təcrübəçi müəllimlərin qeydiyyatdan keçmək hüququ var. Onlar üçün qeydiyyat pulsuzdur.

Əgər imtahan verən şəxs "Ümumi təhsil haqqında" Gürcüstan qanunu

ilə nəzərdə tutulmuş müəllim təhsili ilə bağlı olan tələbləri qane etməsə o, imtahandan əldə etdiyi nəticədən müəllimlik fəaliyyəti məqsədləri üçün istifadə edə bilməyəcək.

Qeydiyyat zamanı aşağıdakılar qeyd olunmalıdır:

- Şəxsiyyət vəsiqəsinin nömrəsi;
- Əlaqə nömrəsi;
- İmtahan verəcəyi fənn (iştirakçının yalnız bir fənn seçmək hüququ var);
- İmtahan verəcəyi şəhər;
- Spesifik imtahan mühitinin yaradılmasına ehtiyacı olan şəxslər qeydiyyat zamanı "xüsusi şəraitləri" seçməlidirlər. 13 aprel saat 18:00-a qədər Qiymətləndirmə və İmtahanlar üzrə Milli Mərkəzə (Ünvan: Tbilisi, E. Mindeli, N9) və ya yerli təhsil-resurs mərkəzinə müvafiq sağlamlıq arayışı (Forma N100) təqdim edilməlidir.

İmtahanda iştirak etmək üçün 50 ləri ödənilməlidir, əks halda qeydiyyat tamamlanmır. Təcrübəçi və xüsusi təcrübəçi müəllimlər üçün imtahana qeydiyyat pulsuzdur.

Ödəmə vasitələri və bank xidmətləri:

- "Gürcüstan Bankı"nın ödəmə platforması (bogpay.ge) ilə ödədikdə xidmət üçün əlavə olaraq 0,5 lari, +1,2 % artıq ödəməli olursan. "MasterCard"dan istifadə edən zaman əlavə xidmət haqqı ödənilmir. Ödəmə istənilən Gürcüstan bankının kartı ilə mümkündür.
- "Gürcüstan Bankı"nın terminal-ları ilə ödəmə zamanı xidmət üçün əlavə olaraq 0,5 lari ödənilir.
- "Gürcüstan Bankı"nın internet bankinqi (ibank.ge) vasitəsi ilə ödəniş etdikdə ümumi məbləğə xidmət üçün 0,5 lari əlavə olunur.
- "Gürcüstan Bankı"nın mobil aplikasiyası (mBank) vasitəsi ilə ödəmə xidməti üçün 0,5 lari tutulur.

Əgər iştirakçı qeydiyyat müddəti ərzində imtahana qeydiyyatdan keçməzsə və ya vaxt bitənə qədər imtahanda iştirak etməkdən imtina edərsə, ödənmə pul geri qaytarılır. Bunun üçün ərizələr Qiymətləndirmə və İmtahanlar üzrə Milli Mərkəzdə, bölgələrdə isə təhsil-resurs mərkəzlərində qəbul olunur.

İmtahan verənlərin qeydiyyat olduqdan sonra qeydiyyat ərizəsində yazılmış göstəriciləri dəyişmək hüququ yoxdur.

YENİ TƏHSİL NAZİRİ GİORĞİ AMİLAXVARI KİMDİR?

Mixeil Çxeneli təhsil və elm naziri vəzifəsini tərk edib. Onun yerinə təhsil və elm komitəsinin sədri Giorgi Amilaxvari təyin olunub. Bu barədə Gürcüstanın Baş naziri İrakli Qaribaşvili bildirib.

Xatırladaq ki, Mixeil Çxeneli iki dəfə təhsil naziri olub. İlk dəfə 2017-ci ildə nazir vəzifəsinə təyin olunan M.Çxeneli 2018-ci ilin 14 iyuluna qədər bu vəzifəni tutub; ikinci dəfə isə 2019-cu ilin 13 noyabrında təhsil və elm naziri vəzifəsinə təyin olunub. M.Çxeneli, həmçinin, Baş nazir Giorgi Qaxarianın zamanında onun təhsil məsələləri üzrə məsləhətçisi olub. Nazir vəzifəsinə qədər isə İvane Cavaxişvili adına Tbilisi Dövlət Universitetinin prorektoru olub. O, doktor elmi dərəcəsinə sahibdir və ABŞ Universitetləri Professorlar Assosiasiyasının üzvüdür.

Gürcüstanın Baş naziri İrakli Qaribaşvili Mixeil Çxeneli ilə vida görüşü keçirərək ona təhsil və elm naziri olduğu dövrdə göstərdiyi xidmətə görə minnətdarlığını bildirib və gələcək fəaliyyətində uğurlar arzu edib. M.Çxeneli öz növbəsində hökumət başçısına minnətdarlığını bildirərək qeyd edib ki, Baş nazir İrakli Qaribaşvilinin komandası ilə işləmək onun üçün böyük şərəf idi.

Qeyd edək ki, Mixeil Çxeneli akademik fəaliyyətinə qayıdır və Kutaisi Beynəlxalq Universitetinin Beynəlxalq Məsləhətçilər Şurasına sədrlik edəcək.

Yeni təhsil naziri Giorgi Amilaxvari

Moskvada dünyaya gəlib. İvane Cavaxişvili adına Tbilisi Dövlət Universitetinin hüquq fakültəsini bitirib. 1999-2000-ci illərdə ABŞ-ın "Alamo" ali məktəbini, 2016-cı ildə Maks-Plank Beynəlxalq Özəl və Müqayisə üzrə Hüquq Araşdırmaları İnstitutunu bitirib.

2004-cü ildə "Klinton Davis Pallis – Vəkillər"də vəkil müavini olub (London, Böyük Britaniya); 2007-2008-ci illərdə Dövlət Naziri Aparatında Avropa və Avro-Atlantikaya inteqrasiya məsələləri üzrə baş mütəxəssis olaraq işləyib; 2008-2010-cu illərdə "Saverus" MMC Litva investisiya şirkətinin Gürcüstandakı filialı "Saverus Georgia"nın baş hüquqşünası olub.

2010-2020-ci illərdə Tbilisi Açıq Tədris Universitetinin hüquq üzrə rektor müavini, rektoru, dosenti; 2018-2019-cu illərdə Təhsil Proqramları üzrə Akreditasiya Şurasının sədr müavini; 2020-ci ildə isə "Gürcü Arzusu – Demokraik Gürcüstan" partiyasının siyahısı ilə 10-cu çağırış Gürcüstan Parlamentinin üzvü olub. Hüquq üzrə doktordur.

AZƏRBAYCAN DİLİ ÜZRƏ TƏCRÜBƏÇİ STATUSU OLAN MÜƏLLİMLƏR 2025-2026-CI TƏDRİS İLİNƏ KİMİ STATUSLARINI SAXLAYACAQLAR

Qeyri-gürcüdüillə məktəblərin və sektorların Azərbaycan və erməni dilləri üzrə təcrübəçi statusu olan müəllimlərinin karyerada inkişafı şərtləri müəyyənənəşib.

Yeniliyə əsasən, qeyri-gürcüdüillə məktəblərin və sektorların Azərbaycan və erməni dilləri üzrə təcrübəçi müəllimləri 2025-2026-cı tədris ilinin sonuna qədər təcrübəçi statusunu saxlayacaqlar.

2026-cı ilə qədər bu müəllimlər Müəllimlərin Peşə İnkişafı üzrə Milli Mərkəzin, Zurab Jvania adına Dövlət İdarəçilik Məktəbinin, yaxud da ali təhsil müəssisələri tərəfindən təşkil edilmiş gürcü dili kurslarının gürcü dilini bildiyini sübut edən sənədini təqdim etdiyi və fənn kompetensiyasını qismən təsdiq etdiyi (1, 4, 7 və ya 10 kredit bal) halda baş müəllim statusu qazana biləcəklər. Həmin müəllimlər peşə bacarıqları ilə bağlı uzunmüddətli təlim-kurs keçmək hüququ əldə edəcəklər. Həmin təlim-kursu uğurla başa vurduqları halda isə baş müəllim statusu əldə edəcəklər.

2022-ci ilin 31 dekabrına olan

göstəricilərə əsasən fənn və peşə kompetensiyasını 10 kredit balla təsdiqləmiş qeyri-gürcüdüillə məktəblərin və sektorların Azərbaycan və erməni dilləri üzrə təcrübəçi müəllimlərinə baş müəllim statusu veriləcək.

2022-ci ilin 31 dekabrına olan göstəricilərə əsasən fənn və peşə kompetensiyasını minimum 1 kredit balla təsdiqləmiş qeyri-gürcüdüillə məktəblərin və sektorların Azərbaycan və erməni dilləri üzrə təcrübəçi müəllimlərinə də baş müəllim statusu veriləcək.

Həmin maddənin birinci bəndinə əsasən, qeyri-gürcüdüillə məktəblərin və sektorların Azərbaycan və erməni dilləri üzrə təcrübəçi müəlliminin 2025-2026-cı tədris ilinin sonuna qədər ümumtəhsil müəssisəsində Azərbaycan və erməni dillərini tədris etməməsi halında, həmin təhsil müəssisəsi qeyd olunan faktla bağlı Müəllimlərin Peşə İnkişafı üzrə Milli Mərkəzə müraciət etməlidir. Müraciət əsasında Müəllimlərin Peşə İnkişafı üzrə Milli Mərkəz bu barədə Təhsilin İdarə Edilməsi üzrə Məlumat Sisteminə yazılı məlumat verəcəkdir.

Səhifədəki məlumatlar "etaloni.ge" saytından götürülüb. Gürcü dilindən tərcümə etdi: Aynur ƏLİYEVƏ

DİL ÖYRƏNMƏK ÜÇÜN VERİLƏN QURBANLAR

Dil – hiss və düşüncələri ifadə etmək üçün ünsiyyət vasitəsi olmaqla yanaşı, xalqların formalaşması və yaşaması üçün mühüm əsasdır, bəlkə də ən mühümü dildir. Eyni dildə danışan insanlar toplusu millət adlanır ki, dilin də millətin həyatında böyük əhəmiyyəti var.

Biz Gürcüstan azərbaycanlıları əsrlərdir bir ölkədə sözdə eyni hüquqlara malik şəkildə yaşayırıq. Hazırda Gürcüstan ərazisində azərbaycanlılar yaşayan kəndlərin sayı 200-dən çoxdur. Ulu babalarımızdan bu yana biz burada məskunlaşmışıq. Dilimiz, dinimiz fərqli olsa da gürcülərlə bərabər yaşamışıq. İllərdir, elə bu gün də başlıca problemlərdən biri gürcü dili problemi olub. Dövlət dili rəsmi olaraq gürcü dili elan edildikdən məktəblər, xəstəxanalar, banklar, dövlət idarələri, sənədlər və sair, bir sözlə, gürcü dili öz taxtına geri qayıdıb.

Gürcü dilini bilməyən bir çox adam

işsiz qalıb, gənclər gürcü dilini bilmədiyi üçün öz vətənlərində ali məktəbi oxuya bilmirdi. İmtahanlardan uğursuz nəticələr qazanırdı, buna görə də ailə məcbur olub övladını təhsil üçün Azərbaycana göndərirdi.

Daha sonralar isə dövlət məktəblərdə gürcü dilinin keçirilməsinə, dərslərin gürcü dilində olmasına imkanlar yarandı. Həmçinin valideynlər uşaqlarının gürcü dilini öyrənmələri üçün əllərindən gələni edirlər. “Biz dil bilmirik, uşaqlarımızsa bilsin” deyib uşaqlarını gürcü məktəblərinə qoyurlar, müəllim yanına göndərilər, əlavə dərslərə, kurslara qoyurlar və s.

Başqa dövrlərdə diplomu, savadı olmayanlara iş yoxdur, bizim burada isə diplomun olsa da, olmasa da dil bilmirsənsə iş yoxdur deməkdir. Bu gün bizim üçün sevindirici haldır ki, gürcü dilini bilən gənclərimizin sayı keçmişlə müqayisədə olduqca artıb. Ancaq burada dövlətin nə qədər payı olsa da bir o qədər də sui-istifadəsi var. Dövlət öz dilini azərbaycanlı tələbələrə pul qarşılığında öyrədir. Axı nəyə görə? İllərlə öyrədə bilmədikləri dili bilməməyimiz bizimmi günahımızdır? Yoxsa müəllimlərin ağızdolusu dediyi həftədə beş saat keçirilən dərslərimiz günahıdır? Bir sinifdə ortalama 25-30 şagird oxuyursa və

onların içərisində üçü-beşi dili bilir, qalanlarının dərslərdən belə xəbəri yoxdursa, bu keçirilən dərslərin keyfiyyətsizliyindən xəbər verir. Əgər bu halın əksi olsaydı – o 25-30 şagirdin əksəriyyəti dili bilib, bir-iki uşaq bilməyəydi, o zaman bu, elə həmin uşaqların məsuliyyətsizliyi olardı. Tutaq ki, azərbaycandilli məktəblərdə gürcü dilinə verilən əhəmiyyət yox deyiləcək səviyyədədir. Bəs gürcü məktəblərində? Valideynlər uşağı dil öyrəsin deyər gürcüdilli məktəblərə qoysalar da nəticə olmur. Uşaq bəlkə də bir neçə il keçdikdən sonra az-çox nəə öyrəşir, amma müəllim qayğısından, məktəb sevgisindən məhrum olur. Hər fürsətdə tənqid edilir. Bizim uşaqlar o siniflərdə yoxmuş kimi dərslər keçilir. Uşaq hansı həvəslə dərslər oxumalıdır. Uşaqlar da böyüyəndə bu sıxışdırılmaları dözə bilməyib məktəblərini dəyişdirirlər. Neçə belə şagird tanıyıram, sinif yoldaşlarımızla, müəllimlərimizlə aramızdakı isti münasibətə baxıb “sizdə nə yaxşı belə mehribanlıq var, bizim məktəbdə müəllimlə belə səmimiyyətlə danışmaq üçün cəsarət istəyir, kaş zamanında bizi də azərbaycandilli məktəbə qoyaydılar” kimi sözlər deyirlər. Dil uğrunda bizim uşaqlar təkcə müəllim qayğısından, məktəb sevgisindən, sinif yoldaşlığı münasibətindən məhrum

edilmir, həm də öz doğma dillərindən məhrum edirlər.

İbtidai sinifdə oxuyarkən Ana dili kitabının elə ilk səhifəsində Heydər Əliyevin rəsmi var idi. Müəllim bir gün bu haqda danışdı və Heydər babanın bu sözünü dedi: “Öz ana dilini bilməyənlər şikəst adamlardır”. Bu sözü indi ətrafıma baxanda daha yaxşı başa düşürəm. Valideynlərin dil bilsin deyər gürcü, rus məktəblərinə qoyduqları uşaqlar nəinki öz doğma dilində, heç 12 il öyrəndiyi dilin əlifbasında neçə hərf olduğunu bilmirlər. Özlərinə yeni əlifba kəşf ediblər: “ş” hərfi olub “w”; “ğ” hərfini demək üçün səs telinizi daha incitməyə ehtiyac yoxdur, “q” deyər bilərsiniz; “e” hərfi iki səsi ifadə edir – həm “ə”, həm “e”; “ç” hərfi haradan çıxıb elə, “c” demək deyilmi o da; “ı”, “ü”, “ö” – bunları heç demirəm, əlifbadan siliniblər, bu hərfləri heç tanımırıqlar da...

“Bir dil bir insan, iki dil iki insan” deyimi var, bəli, insan həyatı boyunca öyrənib, öyrətməlidir, amma uşağa öz doğma dilində məlumat vermək valideynin borcu olmalıdır. Gələcək bizim əlimizdədir.

Aytən Fətullayeva

*Qardabani 3 saylı ictimai məktəbin
12-ci sinif şagirdi*

PUL TANRIMIZ OLUB, BİZLƏR DƏ KÖLƏSİ

Pul – bu söz yalnız üç hərfdən ibarətdir, qısa olmasına baxmayaraq, bu gün, demək olar ki, hər kəsi qarşısında kölə etməyi bacarıb. Pul bizlərə nə üçün lazımdır? Həyatımızda hansı rolu oynayır? Pulsuz həyatda insanların var olması mümkündürmü? Bu sualların cavabları müxtəlifdir.

Fikrimcə, pul həqiqətən də bizlərə lazımdır. Kimisinə görə pul hər şeydən dəyərlidir, hətta pulun varsa hər şeyin var deməkdir; pulun varsa sağlamlığın, yeməyin, içməyin, mükəmməl yaşamın, karyeranın, sevnələrin, dostun, ailənin var deməkdir. Kimisinə görə isə pul yalnız adi bir kağız parçasıdır – ona tamah etdiyi insanları qarşısında kölə etməyi bacaran kağız parçası. Əgər bizlər dərk etsək ki insan olmasa pul heç nədir, o zaman insan kölə olmaqdan qurtular. Axı ilk öncə insanlar yaranıb, pulu da yaradan insanlar olub. Nə üçün bunu unuduruq? Demirəm ki, pul heç nədir, sadəcə onu demək istəyirəm ki, pulun köləsi olmayaq, ona tamah edərək doğru olmayan işlərə baş qoşmayaq.

Uşaqkən pulu heç sevməzdim, ancaq

böyüdükcə nə qədər sevməsəm də puldan asılı olduğumuzu anlayıram...

Keçmişdə insanlar gözlərində pulu bu qədər böyütmədiklərinə görə yaşamaq bir o qədər asan idi. Pulu nə qədər böyüdükdə, əldə etmək istədiyimiz də bir o qədər böyüyür. Keçmişdə müharibələrlə əldə edilən torpaqları bu gün pulla satın almaq mümkündür. Hansı ölkənin pul gəliri çoxdursa o ölkə liderdir. Yəni, bir sözlə, pulun görünüşündən çox dəyəri var imiş. Böyüdükcə bunları anlamağa, dərk etməyə başladım, bununla yanaşı xoşagəlməz hadisələr də şahid oldum. Mən pulun yalnız ehtiyacımız olduğu hansısa bir şeyi almaq üçün olduğunu düşünürdüm. Sən demə belə deyilmiş, pulla insanın canını da satın almaq olurmuş.

Təəssüflər olsun ki, günümüzə narkotik istifadəçilərinin sayı artıb. Kimisi satır, kimisi isə istifadə edir. Satan adam bu işdən karlı çıxır, bəs istifadə edən, onun sonu necə olur? Sanki heç dünyaya gəlməyibmiş kimi həyatına öz əlləri ilə son qoyur, bir anlıq düşüncəsizliyinin, hirsinin qurbanı olur. Halbuki belə insanlara narkotiki ver-

mək yerinə, onlarla uzağı 5 dəqiqə danışmaq problemini dinləyə bilirik. Doğrudur, psixoloq deyilik, ancaq insanların yaşadıklarını dinləmək psixoloq olduğumuz mənasına da gəlmir. Bu, insanlıqdır. Hər bir insan qarşısındakı şəxsi dinləyərək çox böyük səhvlər etməsinə mane ola bilər. Ancaq problemini dinləmək yerinə, həll yolunu axtarmağın əvəzinə fürsətdən istifadə edənlər daha çoxdur. Nədi-nədi ki, əllərindəki mallarını sataraq pullarına pul, varlarına var qatacaqlar. Sən o pulu yeyə bilərsənmi ki? O pulun, varın içində rahat nəfəs ala bilərsənmi ki? O pulla bir insanın həyatını, gələcəyini, xəyallarını əlindən alırsan. Nə qədər mümkündür ki, sən də rahat yaşayacağın, normal bir gələcəyin, ölümün olacaq? Bir kağız parçası üçün insan canı da alınmış. Pulun hökmü budurmu? Əgər pulu da etməyi bacarırsa, nə üçün belə bir şeyi sevmək ki?..

Pulla çox şey əldə edə bilirik, ancaq hər şeyi deyil. Biz insanlar bunu nə vaxt başa düşəcəyik axı. Bəlkə bir gün başa düşəcəyik, ancaq hələ ki, o günə çox var. Deyə bilərsiniz, sən guya pulu sevmirsən.

Pulu sevməkmi lazımdır? Pulun duyğuları da varmı ki? Pul yalnız əldə etmək istədiklərimiz üçün vasitədir. Əgər pul qarın doyuzdurursa, o zaman nə üçün pulu yemirik? Son çay quruyanda, son ağac yox olanda, son balıq öləndə biz insanlar pulun yeyilməyən bir şey olduğunu anlayacağıq. Yəni əgər bu gün çörək olmasaydı onu əldə etmək üçün pula ehtiyacımız olan deyildi. Bir sözlə, pul özlüyündə bir heç nədir. Pul bu gün “tanrımız” olubsa, bu qədər dəyərlili olubsa, bunu da edən biz insanlarıq. Bir kağız parçası insanı qarşısında kölə etməməlidir! Bir kağız parçasının qarşısında kölə olmayacaq!

Alina Fətullayeva

*Qardabani 3 nömrəli ictimai məktəbin
12-ci sinif şagirdi*

“KOROĞLU”NUN ƏXLAQI-ESTETİK ƏQİDƏSİ

Elizbar CAVELİDZE

(əvvəli ötən sayda)

“Koroğlu” eposunun birinci boyu bizə Alı kişinin və onun oğlu Rövşənin yarı real-məişət və yarı mistik nağil sərgüzəştini nəql edir. Alı kişi Həsən xanın təcrübəli və çoxbilmiş ilxıcısı idi. Həyatını gecə-gündüz xanın xidmətində keçirmişdi. Günlərin bir günündə ilxını sürüb dərya kənarına aparanda qəflətən dəryardan iki aygır at çıxdı. İki madyana yaxınlaşandan sonra yenə qayıdıb dərயaya girdilər. Bütün bunları gözləri ilə görən Alı kişini bu hadisə təəccübləndirdi, lakin bu barədə heç kəsə bir söz demədi. Madyanlar daylaq doğdular... Həsən xana Toqat paşası Hasan paşa qonaq gəlir və iki cins aygır istəyir. Həsən xan aygırları seçməyi Alı kişiye tapşırır. Alı kişi isə bu dayları göstərir. Hasan paşa bəyənmedi və istehza etdi. Alı kişi nə qədər istədi onu heç cür əmin edə bilmədi. Nəhayət, ona qalan o oldu ki, Həsən xan daylardan hər birini onun gözüne qiymət elədi və gözlərini çıxartdırdı, dayların hərəsini onun bir qoluna bağlayaraq qapısından qovdu.

Bu xəbər kəndə yayıldı və Alı kişinin oğlu Rövşənə də xəbər çatdı. “Rövşən Rüstəm kimi igid, yeniyetmə cavan bir oğlan idi. On beş, on altı yaş ya ola, ya olmayaydı. Amma elə güclü, elə qüvvətli idi ki, ağacın budağından yapışsa kökündən çıxardar, öküzün buynuzundan yapışsa yerindən dik qaldırardı” (Bax: “Koroğlu”, səh. 9).

Atasından əhvalatı dinləyən Rövşən qızmış pələngə döndü və onu intiqam hissi bürüdü. Lakin Alı kişi oğlunu əmin edir ki, hələ qisas vaxtı deyil, çünki onun gözlərini bu dayların üstündə çıxarıblar və bu dayların üstündə də gərək mənim qisasım alın. Dərya atının cinsindən olan bu daylara baxmağı onun özünə tapşırır ki, bu da qeyri-adi şəraitdə keçirilir və iki tayı-bərabəri olmayan çox sürətli at alınır. Birinciyə, tayı-bərabəri olmadığından, Alı kişi Qırat adını qoyur, ikincisinə isə Dürat. Qırat sonralar dəfələrlə ölümün cəngəsindən çıxartdığı Rövşənə mehri salır.

Atların təlimindən sonra Alı kişi

oğlunun silahlanması qayğısına qalır və Rövşənin uşaqlıq vaxtı tapdığı qara daşdan qılınc hazırlatdırır. Qılınc, amma nə qılınc, “gün kimi yanır, ay kimi işıq saçır” (Elə orada, səh. 12). Ata bu qılıncı oğluna uzatdı və dedi: “Rövşən, al bu qılıncı belinə bağla. Bu qılınc sən gördüyün qılıncılara bənzəməz. Bu elə bir qılıncdır ki, qabağında heç bir şey dayanmaz. Hər nəyə vursan kəsər, tökər. Bu qılınc ilə sən xanlara, bəylərə, paşalara qan udduracaqsan. Bu qılınc ilə müxənnətlər, namərdlər sənə əlindən dad çəkəcəklər. Bu qılınc ilə sən qalalar sındıracaqsan, sədlər dağıdacaqsan. Ancaq bunun ildırım qılınc olduğunu heç kəsə bildirmə. Nə qədər ki, sən Qıratın belindəsən, bu qılınc da sənə belindədir, heç bir düşmən sənə bata bilməyəcək” (Elə orada, səh. 13).

İndiyədək bütün nəql edilənlər aydın şəkildə bizə məlumat verir ki, Rövşənin – Koroğlunun ən güclü olmasını iti qaçan Qırat və “misri qılıncı” şərtləndirir, bunlar da ecazkar qüvvə ilə yaradılıb. Birincisi dərya aygırının törəməsidir, ikincisi isə ecazkar işıq saçan, ecazkar qüvvəyə malik qırıntıdan hazırlanmışdır. Lakin Koroğlunun dolğunluğunun yaradılması üçün bu kifayət deyildir ki, sonra təhlil olunan boyun süjetində bəlli olur.

İndi qayıdaq süjetin inkişafına. Ata-oğul Həsən xandan qisas almağa gedirlər. Alı kişi ona belə müraciət edir: “Həsən xan, mən sənə yaxşılıq eləmək istədim, anlamadın. Mənim yaxşılığımın əvəzinə mənə dünya işığına həsrət qoydun. İndi səndən qisasımı almağa gəlmişəm. Əlindən gələni əsirgəsən, kişi deyilsən” (Elə orada, səh. 13).

Qisası, Həsən xan geri çəkilmir, lakin Rövşən dərhal Qıratı onun üstünə sürdü və başını kəsdi. Xanın qoşunu yeridi, lakin bir yandan Qırat, bir yandan Dürat, bir yandan da Rövşən misri qılıncı qoşunun ön dəstəsini qırıb dağıtdılar. Halbuki qoşunun dalı kəsilmirdi. Dəstə dəstənin dalınca gəlirdi. Alı kişi başa düşdü ki, tək adam bu qədər qoşunun öhdəsindən gələ bilməz və oğluna məsləhət gördü ki, oranı tərək etsinlər. Rövşən əvvəlcə atasının sözünə baxmaq istəmədi, lakin kor atasının ələ keçəcəyindən qorxub ələcsiz qaldı. Atın başını geri çəkdi və atları sürüb çölə tərəf üz qoydular. Lakin onları əvvəlcə kəhər atlılar, sonra qara atlılar və sonda ağ atlılar dəstəsi təqib etdi. Rövşən atın ağzını əvvəlcə əkin yerinə, qaratıkanlığa, sonra daşlığa saldı ki, təqib edənlər aşa bilməsin və elə oradaca qaldılar.

Bundan sonra onlar yurd salmaq üçün yer axtarırlar. Alı kişi oğluna izah edir ki, uzun çəkən axtarışdan sonra Çənlibel adlandırdığı, onun üçün məlum olan yeri bəyənir və ata-oğul başlayırlar yaşamağa.

Oxucu daha bir möcüzənin şahidi

olur. Alı kişi oğluna izah edir: “Oğul, buradakı dağların birində bir cüt bulaq var, adına Qoşabulaq deyirlər. Yeddi ildən yeddi ilə cümə axşam məşriq tərəfdən bir ulduz, məğrib tərəfdən də bir ulduz doğar. Bu ulduzlar gəlib göyün ortasında toqquşurlar. Onlar toqquşanda Qoşabulağa nur tökülər, köpüklənib daşar. Hər kim Qoşabulağın o köpüyündə çimsə, elə qüvvətli bir igid olar ki, dünyada misli-bərabəri tapılmaz. Hər kim Qoşabulağın suyundan içsə, aşıq olar. Özünün də səsi elə güclü olar ki, nərəsindən meşədə aslanlar ürkər, quşlar qanad salar, qatırlar dırnaq tökər. Çox igidlər, şahzadələr bu su üçün gəliblər, ancaq heç birinin baxtı yar olmayıb. İndi yeddi il tamam olmalıdır. Vədə çatıb. Get, axtar, Qoşabulağı tap, ancaq köpüyündən bir qab da doldur, mənə gətir!”

Rövşən getdi, dağları, daşları əndər-döndər elədi. Axırda bir dağa çatdı. Gördü dağın bir tərəfində uca, sıldırım, əlçatmaz, ünyetməz bir qaya var. Amma qaya elə qayadır ki, igid istəyir üstünə çıxsın. Rövşən qayanın dörd tərəfini dolandı, göz gəzdirdi, əl tutan bir yer tapa bilmədi. Axırda belindən kəməndini açıb qayaya atdı. Min ənvai-müsbətlə qayaya dırmaşdı. Baxdı ki, bura elə çəmənzar, lələzar bir yerdir, gəl görəsən. Gül gülü çağırır, bülbül bülbülü. Elə bil ki, bu sıldırım qayanın üstündə bir bağça şəkli çəkilib, yetmiş iki qələmlə yetmiş iki rəng vurulub. Ortalıqda qoca bir ağac var, altında da Qoşabulaq durna gözü kimi qaynayır, göz yaş kimi axıb, ətrafı süd gölünə döndərir. Rövşən o qədər gözlədi ki, axşam oldu. Gecədən bir xeyli keçmiş, bir də gördü ki, məşriqdən bir ulduz, məğribdən də bir ulduz doğdu. Ulduzlar gəlib düz Qoşabulağın üstündə toqquşdular. Ulduzların toqquşmasından Qoşabulaq daşdı. Ağ köpük adam boyu qalxdı. Rövşən köpükdən bir qab doldurub başına tökdü, bir qab da doldurub içdi. Təzədən bir də qabı doldurmaq istəyəndə baxdı ki, ey da-di-bidad... köpük söndü. Bulaqlar yenə də elə durulub, elə durulub ki, elə bil göz yaşdır, axır. Rövşən bir başına, bir dizinə vurdu. Ancaq hara çatacaq... Qabı boş götürüb kor-peşman geri döndü, əhvalatı atasına danışdı.

Alı kişi ah çəkib dedi: – Mənim gözlərimin dərmanı o köpükdə idi. O da ki, ələ gəlmədi.

Rövşənin dərmanı bir idi, beş oldu. Başına, gözüne döyməyə başladı ki, mən niyə qabaqca özüm içdim. Alı kişi dedi: – Oğul cəzə-fəzə eləməkdən bir şey çıxmaz. Görünür, bir də səni görmək mənə qismət deyilmiş. Daha mənim əcalim tamamdır” (Bax: “Koroğlu”, səh. 15).

Elə burada, atanın son tövsiyəsini xatırlamağım yerinə düşər: “Bala, ay

keçər, il dolanar, sənənin adın məğribdən məşriqə bütünü dünyada məşhur olar. O köpükdən sənənin qollarına qüvvət, özünə də şairlik verildi. Bir də sənənin səsinə, nərənə elə bir qüvvət gələcək ki, heç bir pəhləvanın qulağı ona dözə bilməyəcək. Bəylər, xanlar, paşalar sənənin adın gələndə qorxudan diz çökəcəklər. Nə qədər ki, misri qılınc sənənin belində, sən də Qıratın belindəsən, özün də bu Çənlibeldəsən, sənə heç kəs bata bilməyəcək. Ancaq bu həndəvərdə məşhur bir qaçaq var, adına Dəli Həsən deyirlər, özünü bircə ondan gözlə. Get, sənənin adını Koroğlu qoydum!” (Elə orada, səh. 16). Alı kişi vəsiyyətini eylədi, canını tapşırırdı.

Birinci boyun məğzini nisbətən geniş şəkildə ona görə təqdim etdim ki, onda, mənim fikrincə, açar verilməmişdir, bununla da bu təhlil olunan əsərin əsas qəhrəmanını və ümumiyyətlə, bu qəhrəmanlıq eposunu qidalandıran mənəvi aləmi, əxlaqi-estetik əqidəni açma bilərəm. Əhəmiyyətli odur ki, Azərbaycan xalqı azadlıq və haqq-ədalət üçün sarsılmaz mübariz qaçağın obrazını düzüb-qoşmuşdur ki, onu da ideal ucalığa yüksəltməyə, yenilməz süvarinin və misilsiz səmə malik aşığın, təbii ki, insani xüsusiyyətlərini təsvir etməklə nail ola bilmir və mistik, möcüzəli hadisələrə, əlamətlərə üz tutur. Müvafiq olaraq Koroğlunun bədəvi Qıratının doğulmasında dərya aygırı iştirak edir. Buna görə də bu at qəhrəmanın döyüşünün və qələbəsinin həmişəlik qəhrəmanıdır. Onun hər şeyi kəsən qılıncının poladı səməvi şimşəyin törəməsidir. Müəyyən olduğu kimi, Azərbaycan xalqının fikrincə, mükəmməl igid gözəl söz söyləyicisi, nəğməkar və şair də olmalıdır. Eyni zamanda, onun elə güclü səsi olmalı idi ki, onun nərəsi pəhləvanların və vəhşi heyvanların başına od ələsin. Bu qüvvəni də Koroğluya iki ulduzun toqquşması zamanı ani şəkildə əmələ gələn əfsanəvi Qoşabulağın köpüyü vermişdir. Onu içmək qəhrəmanın ölməzliyini şərtləndirirdi. Bir sözlə, Azərbaycan xalqının yaratdığı Koroğlunun ideal obrazı belədir. Bu dastanın sonunda atanın irəlicədən xəbər verməsi isə növbəti boylarda genişlənən fəaliyyətlə təsdiq olunur; nə az, nə çox, Alı kişinin öncəgörənliyini də bizə təsdiqləyir. Atanın son tövsiyəsində xatırlanan adlı-sanlı qaçağın – Dəli Həsənin adı, oğlunun xəbərdarlıq edilməsini əhatə etməsindən başqa, növbəti dastanda fəaliyyətin başqa yerə ötürülməsi üsuludur da.

(davamı gələn sayda)

Gürcü dilindən tərcümə edən:
Mirzə MƏMMƏDOĞLU

NİDERLAND – PƏRDƏ ARXASINDAKI GERÇƏKLƏR HƏYAT DƏRSLƏRİ

31. SİYASİ İQTİSADDAN TƏCRÜBƏ DƏRSLƏRİ VƏ YA ŞOPİNQ

(əvvəlki ötən sayda)

Mən də bütün sovet tələbələri kimi universitet illərindən Karl Marks, Fridrix Engels və Vladimir İliç Leninin bu gün heç nəyə yaramayan, zamanla ayaqlaşma bilmədiyindən aradan çıxan siyasi, iqtisadi, fəlsəfi görüşlərinə az-çox bələd birisiyəm. Həmçinin utopik sosialistlərin – Sen Simon, Şarl Furiye, Robert Ouenin nəzəriyyələrinə bələdliyimi də bunların üzərinə əlavə edirəm. Hətta Tomas Morun "Utopiya"sından da xəbərdaram. Niderlanda gəldikdən qısa müddət sonra illər ərzində zəhmət çəkib öyrəndiklərimin həyatla heç bir əlaqəsinin olmadığını, nəzəriyyədən başqa bir dəyər kəsb etmədiyi qənaətinə gəldim və nə gizlədim, bildiklərimin yararsızlığından xeyli üzüldüm də. Həqiqət nə qədər acı olsa da, gerçəklik ortada. Bundan da qaçmağın mümkünsüz.

Əslində mənim bahs etdiyim məsələlər barədə iqtisadçıların yüzlərlə fikri var. Mənim məqsədim kapitalizmin iqtisadi əsasları barədə araşdırma aparmaq yox, müasir avropalının həyat tərzilə oxucuları tanış etməkdir. Az-çox iqtisadi qanunları bilən adamlara mənim siyasi iqtisaddan nəzəri dərslər vermək kimi bir düşüncəm də yoxdur. Olsa-olsa bunu bir nəfərin siyasi iqtisaddan təcrübə dərsləri hesab etmək olar. Bunun mənim üçün təcrübə dərsləri olmasını, həyata baxışımı müəyyən qədər dəyişməsinə deməsəm, söhbətimin səmimiyyətinə şübhə qatmış olaram.

Bu məqamda aldığım dərslərdən çıxardığım qənaətləri sizinlə bölüşməyin zamanının yetişdiyini düşünürəm. Təkrar da olsa, bu dərslərin mənə aid olduğunu unutmamızı rica edirəm.

Mən Niderlandda yaşadığım müddətdə bir insanın bir-birindən fərqli peşələrə sahib olmasının vacibliyini anladım. Avropa insanı universal bir varlıqdır. Bizdən fərqli olaraq burada insan bir neçə sahədə çalışmaq istəyən sınaqdan keçirir, ürəyinə yatan sahəni tapana qədər bunun davam etməsi çox təbii sayılır. Sözüün gəlişi, müəllim kimi yaşayıb, müəllim kimi ölməyi heç kim düşünmür. Müəllimliyi öz həyatında təcrübə etmiş biri 5-10 ildən sonra başqa bir sahəyə asanlıqla keçə bilər.

Başqa bir dərslərin də təsvirini verim.

Sağlamsansa işləməlisən. Əsas prinsip budur. Bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək karyera pillələrində irəliləyişə, başqalarından fərqlənməyə gətirib çıxarır. Bunlar da sənə daha çox qazanmağa, digərlərindən daha yaxşı yaşamağına nədən olur. Şəraitlə mübarizə

aparmalı, şəraitə-mühitə qalib gəlməlisən. Sən ətrafdakılarla rəqabət aparmalısan, hamını ötüb keçməlisən. Ən böyük rəqibinsə özünsən. Sən özünü keçməyi, hər gün dünəni ötüb keçməyi bacarmalısan. Boyundan yuxarı tullanmağı vərdişə çevirməlisən. Hər gün öz rekordunu yeniləməlisən. Hər gün bu proses təkrarlanmalı, hər gün sən özünü yenməlisən, dünəni günündən əsər-alamət qalmamalıdır. Sən qürurlu olmana kimsə heç nə demir, onu kiminsə qırmaq istəyi də yox. Amma iş prosesində sən qürurun istirahətdə olmalıdır, ən azından bir küncə çəkilməlidir ki, sən öhdənə düşən işi yerinə yetirə biləsən. Və ya sən onu küsdürməli, müəyyən müddət özündən uzaq tutmalısan. Heç olmasa iş saatın bitənədək sakit dayanmalıdır. Qürurunun özünə qarşı yönəlməsinə, onun sənə özünə qarşı çıxan düşməyə çevrilməsinə diqqət yetirməlisən. Patriarxal cəmiyyətdən qalma qürurunla sən məğlubiyyətə məhkumsan. Qürurunun yenə bilməsən, onun yenilməzliyi ucbatından karyeranın üstündən bir xətt çəkilməsinə əmin olmalısan. Başqa çıxış yolu da yox.

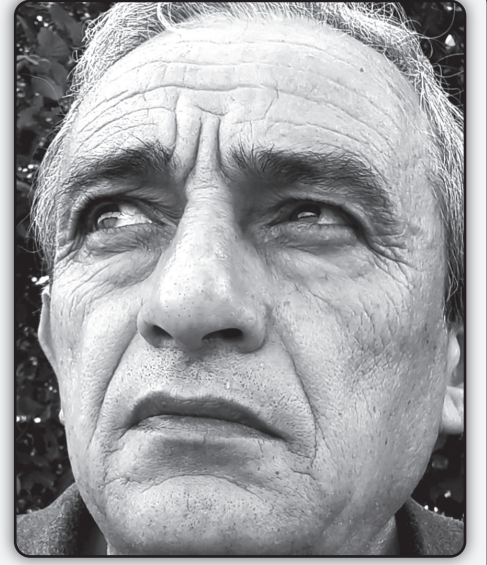
İstənilən sahədə, bu, özəl sektor da ola bilər, dövlət sektoru da, çalışan insan özünə, hərəkətlərinə fikir verən biri olmalıdır. Sağlam, baxımlı, səliqəli olması şərtidir. İntizamlı olması əsasdır. Bunlara sahiblənmə bilməyən insan cəmiyyətdən təcrid olunmağa, cəmiyyət tərəfindən dışlanmağa məhkumdur. Yalnız xəstələr, əlillər bu tələblərdən sığorta olunublar. Bu tələblərə cavab verməyən əqli və fiziki çatışmazlıqlar onlara qayğı göstərilməsini gündəmə gətirir və onlar dövlətin himayəsində olurlar. Onların ümumi qaydalarından kənar qalmalarını əqli və ya fiziki qüsurları şərtləndirir.

Aşağıda verəcəyim örnəklərə də diqqət yetirin.

Niderlandın istər böyük, istərsə də kiçik şəhərlərində məşhur markaların alış-veriş məkanları ilə, böyük supermarket şəbəkələrinin mağazaları ilə hər addımda toqquşmaq imkanın var. Bu nəhənglərin arasında orta və kiçik ölçülü çoxsaylı marketlər, mağazalar da gözə dəyir. Türklərin, ərəblərin, farsların, indusların və qeyrilərinin işlədikləri xeyli sayda mağaza hər yerdə gözə dəyir. Belə mağazaları ayırd etmək çox asandır. Nədən ki, onların reklam lövhələrinə baxaraq bunu müəyyən etmək olar. Bu mağazaların adı adətən mağaza sahibinin hansı etnosdan olduğu barədə məlumat verir. Türklərin "Altunbaş", "Ömür", "Dəfnə",

"Smit dünyası" kimi onlarca ticarət obyektləri bu qəbildəndir. "Ram" adlı mağazanın hansı xalqa məxsusluğunu "Ram və Şam" hind filmi xatırlamaqla müəyyənləşdirmək olar. Ərəb və fars mağazalarını tanımaq lövhələrinin ərəb əlifbası ilə yazılmasından bəlli etmək mümkündür. Universitetdə öyrəndiyim bu əlifba vasitəsilə mağazaların lövhələrini höccələyə-höccələyə birtəhər oxuya bildirdim. Qısacası, hər etnos özünü, öz işini bu və ya digər bir vasitə ilə tanıtmaya çalışır. Yaponların və çinlilərin restoran-kafelərini tanımaq isə heç çətinlik törətmir. Heroqlifləri görməyinlə obyektin onlara məxsus olduğu bəllidir. Yalnız bir çətinlik qalır: obyektin yaponu, çinliyəni məxsusluğunu müəyyənləşdirmək. Bunun üçünsə gərək obyektin içərisinə təşrif buyurasan. Sakura gördünsə obyektin yaponu, bayquş gördünsə çinliyə məxsus olduğunu ayırd edə bilərsən. Edə bilməzsən də canın sağ olsun, ən azından bir ekzotik görüntü ilə qarşılaşsaq, bunu da sən qazancın sayıq.

Türk marketlərində alıcıların müəyyən hissəsi türklər olsa da, hollandların da onların xidmətindən yararlandığını müşahidə etmək olar. Türk marketlərində qiymətlər nisbətən ucuz olur, hətta bu mağazalarda müştərilərin sövdələşərək qiymətlərdə endirimə də nail olduqları müşahidə edilir. Meyvə-tərəvəzi müştərinin öz əli ilə seçmək imkanı da var. Bu marketlərin ət bölümlərində satılan məhsullar da holland supermarketlərindəkilərdən ucuzluğu ilə fərqlənir. Bəzən bu fərq iki dəfədən çox olur. "Albert Heijn", "Jumbo", "Puls" kimi böyük holland supermarketləri ilə rəqabət apara bilməyən türk marketçiləri müştəri çəkmək üçün öz aralarında az qala savaş səviyyəsində rəqabətə girir, bu məqsədlə hər gün qiymət endirimləri tətbiq edir və bunu özlərinin sosial şəbəkələrdəki səhifələri vasitəsilə reklam edirlər. Şəhərdə sürətlə yayılan şayiələr də bu marketlərin müştəri axınıni tənzimləməkdə mühüm rol oynayır, bir növ həmin marketlərin gəzəri-səyyar reklamı olur. İşıqlı, böyük, müştəriləri daha çox olan supermarketlərlə müqayisədə türk marketləri yarımqaranlıq, səliqəsiz və çox kiçikdir. Elə digər xalqların fəaliyyət göstərdikləri yerlərin də əksəriyyəti bu cürdür. Məsələn, "Jumbo"-nun yaxınlığında yerləşən hind marketinə ayaq basmaqla böyük fərqi yerində müəyyən etmək olar. İstər müştərilərin sayında, istər yerləşmə məkanının ölçülərində, istər də təqdim olunan malların çeşidində bu fərq dərhal hiss olunur.

Ancaq türklərin və ya başqa xalqların xidmət sahəsində Niderland iqtisadiyyatına böyük fayda verdikləri də danılmazdır. Bu xalqlara məxsus marketlər, restoranlar, kafe-barlar, fırınlar, gözəllik salonları hər addımda qarşına çıxmağa bilər.

Deyirəm, mövzunun ipinin ucunu tapmışkən, bir az da dərinə gedək. Bilirəm, məni uzunçuluqda, ucundan tutub ucuzluğa getməkdə suçlayanlar da olacaq. Olsun. Mən də onların acığına ayağı yalın yatacam. Əlbəttə, son cümləni zarafat kimi qəbul edə bilərsiniz də bilirəm. Onu deyim ki, mən mövzunu bilərəkdən uzatmıram, bu, mövzunun öz tələbidir. Bir az da kobud desəm, mövzunun özü qaşınır, daha çox, daha dərinə qaşınmasını tələb edir. Və mən də onun xətrinə dəymirəm.

Kapitalizmin bir neçə əsr ərzində cəmiyyəti yuxarıdan aşağı saran oturmuş öz quralları, qayda-qanunları var. Əsrlər boyu bu qayda-qanunlarla yaşayan insanların davranışları da buna adekvatdır. Onlar özlərini kapitalizmin övladları kimi hiss edirlər. Balığın suya münasibəti necədirsə, kapitalizmin yetişdirdiyi insanların ona münasibəti də eynidir. Heç kim onu dəyişmək, başqa bir ictimai-iqtisadi quruluşla əvəzləmək fikrində də deyil.

Niderlandda insanların şəxsi həyatlarına, sağlamlıqlarına, istirahətlərinə xüsusi diqqət yetirdiklərini bir neçə dəfə vurğuladığımı yadıma salıram. Mən bu ölkəyə gəlməmişdən öncə avropalıların qənaətcil olmaları, hətta dadar-doymaz, bir qarnı ac, bir qarnı tox yaşadıkları, mağaza-bazarda alıcılıq qabiliyyətinin aşağı olması barədə dumanlı təsəvvürə malik idim. Artıq nə vaxtdır ki, bu yerlərdəyəm və bu təsəvvürümün də nə qədər yanlış olduğunu gördüklərim danılmaz faktlarla mənə sübut etdi. Marketlərin alış-veriş aralarını ağızına qədər dolduran insanları gördükcə təsəvvürümün yanlışlığı hər addımda öz təsdiqini tapırdı. Bu qədər ərzaq bunların nəyinə lazımdır sualını dəfələrlə təkrarladığımı da deməsəm olmaz.

(davamı gələn sayda)

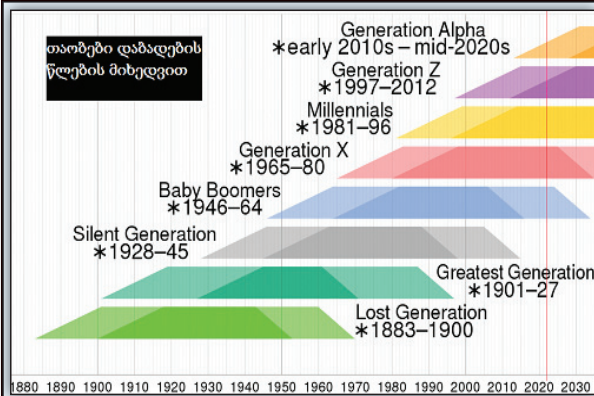
Afiq MUXTAROĞLU
Niderland

31 MART
2023-CÜ İL
№ 006 (177)

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur.

Z NƏSLİ, MİLENIALLAR, ALFA NƏSLİ KİMLƏRDİR?

Son zamanlar sosial şəbəkələrdə, mediada “Gen Z”, Mileniallar, “Gen Alpha” kimi sözlər tez-tez işlədilir. Bunların nə demək olduğunu ictimaiyyətin bir qismi bilir, ancaq bilməyənlər də az deyil.

İlk növbədə qeyd etmək lazımdır ki, bu kimi nəsillər bölgüləri Qərbi dünyasından gəlir. Müasir həyatda isə onların işlətdiyi terminlərdən geniş istifadə olunur. Gəlin görək doğulduğu illərə görə insanları hansı adlarla hansı nəsillərə aid edirlər. Bu yeni sözlər haqqında məlumat az olsa da onları sizlərlə tanış etməyə çalışacağıq. Müxtəlif yaş qrupları və onların aid olduğu nəsillər, xüsusiyyətləri və fərqləndirici əlamətləri haqqında məlumatı diqqətinizə çatdırırıq:

Lost Generation (İtgin düşmüş nəsil) – həmçinin “1914-cü ilin nəsli” kimi də tanınır. Bu nəsillər Birinci Dünya müharibəsində döyüşənlər aiddir. İtgin düşmüş nəsillər 1883-cü ildən 1900-cü ilə kimi doğulanlar daxildir. Onların bir hissəsi Birinci Dünya müharibəsində yetkinlik yaşına çatınlardır.

Greatest Generation (Möhtəşəm nəsil) – “G.I. nəsillər” kimi də tanınır. İkinci Dünya müharibəsində vuruşmuş veteranlar bu nəsillərə aiddirlər. “G.I.” nəsillərinin nümayəndələri 1901-ci ildən 1927-ci ilə qədər doğulanlar hesab edirlər. 1901-ci ildən bu yana dünyaya gələn nəsillər 20-ci illərdə, azyaşlılar isə böyük depressiya və İkinci Dünya müharibəsi zamanı yetkinlik yaşına çatınlardır.

Silent Generation (Səssiz nəsillər) – 1928-ci ildən 1945-ci ilə qədər doğulanlar bu nəsillərə aid edirlər. Onlar İkinci Dünya müharibəsindən

sonrakı dövrdə yetkinlik yaşına çatınlardır. ABŞ-da bu qrupa daxil olan insanların əksəriyyəti Koreya müharibəsi və ola bilsin, Vyetnam müharibəsi zamanı da vuruşurlarmış.

Baby Boomers – Onlar İkinci Dünya müharibəsindən sonra, 1946-cı ildən 1964-cü ilə qədər anadan olanlardır. Məhz müharibədən sonra doğum sayının ciddi artımı – bum (boom) qeydə alınıb. Bu nəsillərin adı məhz həmin “bum”-a görə verilib. Çoxsaylı texnoloji uğurları onların adı ilə bağlıdır. Ancaq bu gün bu nəsillərin nümayəndələri müasir cihazlardan çox az istifadə edirlər.

Generation X – Qısa adı, “Gen X” – X nəsilləri 1965-1980-ci illərdə doğulanlardır. Onlar yaşlı nəsillərdən yeni nəsillərə körpüdürlər. Texnologiyaları yaxşı başa düşürlər. Bu nəsillər süni intellekt, video oyunlar, internetin başlanğıc dövrünə təsadüf edirlər.

Millenials – Mileniallar 1981-1996-cı illərdə dünyaya gələn nəsillərdir. İş-ailə balansının qorunmasına dəyər verirlər, özlərindən əmindirlər və texnologiyaları yaxşı başa düşürlər.

Generation Z (Z nəsilləri) – “Gen Z” Mileniallardan sonra, 1997-2010-cu illərdə anadan olanlardır. Uşaqlıqdan internet və portativ rəqəmsal texnologiyaların əlçatanlığı ilə böyüyən ilk nəsillərdir. Digər tərəfdən, onlar ekran qarşısında çox vaxt keçirirlər. Bunun isə qismən mənfi təsiri var. Onlar internetdən gündəlik həyatlarında fəal olaraq istifadə edirlər və eyni zamanda müxtəlif işləri effektiv şəkildə həyata keçirə bilərlər. Şüarlarından da fəal şəkildə istifadə edirlər.

Generation Alpha (Alfa nəsilləri) – Bu nəsillərə aid edilənlər “Gen Z”-dən sonra, 2010-cu illərin başlanğıcından 2020-ci illər arasında anadan olanlardır. Alfa nəsillərinin bütün nümayəndələri 21-ci əsrdə dünyaya gəlmiş ilk nəsillərdir. Güman ki, bu nəsillərin nümayəndələrinin sayı 2025-ci ildə iki milyarda çatacaq.

Hazırladı: Aynurə Əliyeva

ƏMƏKHAQQI 309 LARİ ARTIB

Gürcüstanın Milli Statistika Xidmətinin məlumatına əsasən, 2022-ci ilin dördüncü rübündə Gürcüstanda orta aylıq əməkhaqqı ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 21,2 faiz (309,9 lari) artıb və 1773,7 lari təşkil edib.

Bildirilir ki, iş növlərinə görə müqayisədə yüksək əməkhaqqı sonrakı sahələrdə qeydə alınıb: informasiya və kommunikasiya – 3672,6 lari (ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 61,8 faiz artıb); maliyyə və sığorta işləri – 2726,7 lari (12,1 faiz artıb); tikinti – 2535,8 lari (14,8 faiz artıb); peşə, elmi və texniki işlər – 2455,1 lari (15,1 faiz artıb).

“2022-ci ilin dördüncü rübündə qadınların orta əməkhaqqı 1411,7 lari, kişilərininki isə 2123,2 lari müəyyən edilib. Əməkhaqqlarının illik artımı qadınlarda 258,0 lari (22,4 %), kişilərdə isə 355,3 lari (20,1 %) təşkil edib. İş növlərinə görə, kişilərin əməkhaqqı, demək olar, bütün sektorlarda qadınların əməkhaqqından artıqdır. 2022-ci ilin dördüncü rübündə işə götürülənlərin orta aylıq əməkhaqqı biznes sektorunda 313,2 lari (19,6 %) artıb və 1911,1 lari təşkil edib. İş növlərinə görə ən yüksək əməkhaqqı informasiya və kommunikasiya (3773,6 lari, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 64,7 faiz artıb), eləcə də incəsənət, əyləncə, istirahət (2595,1 lari, 18,3 % artıb) sahələrində qeydə alınıb. 2022-ci ilin dördüncü rübündə qeyri-istehsal və maliyyə sektorunda orta aylıq əməkhaqqı ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 272,4 lari (21,8 %) artıb və 1523,0 lari təşkil edib. İş növlərinə görə müqayisədə maliyyə və sığorta işində çalışanların yüksək orta əməkhaqqı var. Orta əməkhaqqına görə bölgələrdə Tbilisi və Mtsxeta-Mtianeti liderlik edir”, – deyir Statistika Xidmətinin məlumatında bildirilir.

Mənbə: etaloni.ge

ÖLKƏNİN GÖMRÜK NƏZARƏTİ MƏNTƏQƏLƏRİNDƏ ROBOTLAR FƏALİYYƏT GÖSTƏRƏCƏK

Gürcüstanın gömrük nəzarəti xidmətinin təşkilində robotlardan istifadə ediləcək. Bu barədə Gürcüstanın maliyyə naziri Laşa Xutsişvili bildirib.

Onun sözlərinə görə, robotlar müxtəlif sənədləri qəbul edib rəqəmsallaşdıracaq, onlarda olan səhvləri göstərəcək. Bu da gömrük nəzarəti işində problemlərin həllini asanlaşdıracaq.

Nazir deyib ki, dünyanın inkişaf etmiş bir sıra ölkələri gömrük xidmətinin təşkilində, dəmir yolu stansiyalarında, metroda robotların xidmətindən istifadə edir. Gürcüstan da bu təcrübədən faydalanacaq.

GÜRCÜSTANIN YÜK MAŞINLARINDAN ƏLDƏ ETDİYİ GƏLİR ARTIB

Cari ilin yanvar-fevral ayları ərzində Gürcüstanın yük maşınlarından əldə etdiyi gəlirləri illik müqayisədə 2,1 dəfə artıb. Bu barədə Gürcüstan Maliyyə Nazirliyinin Gəlirlər Xidməti məlumat yayıb.

Bildirilir ki, yanvar-fevral ayları ərzində Gürcüstan yük maşınlarından 24,11 milyon lari əldə edib. 2022-ci ilin ilk iki ayı ərzində isə bu göstərici 11,4 milyon lari təşkil edib.

Yanvar-fevral ayları ərzində Gürcüstan ərazisindən ümumilikdə 68 604 yük maşınının istifadə etdiyi qeyd edilib. 2022-ci ilin ilk iki ayında isə bu göstərici 57 235 ədəd olub.

Təsisçi:
“Gürcüstan Gənclərinə Yardım
və Maarifləndirmə Təşkilatı”

Redaktor:
Azər MUSAOĞLU
Yayım direktoru:
Hacı BƏKİROĞLU
Qrafik dizayn:
Elsevər ƏHMƏDOV

ÜNVAN: Rustavi şəh., Şartava küç. 12 b
TEL: (+995) 555 96 18 68
599 54 12 92
İMEYL: yeniyoqazeti@gmail.com

Yazılar yalnız elektron variantda qəbul edilir və onlara rəy verilmir. Müəlliflə redaksiyanın mövqeyi müxtəlif ola bilər. Qəzet hələlik ictimai əsaslarla yayımlanır və pulsuz paylanır. Qəzetdə müxtəlif informasiya agentliklərinin xəbərlərindən də istifadə olunur.